

ROMAN

PAUL AUSTER

Baumgartner

3. BASKI
ÇEVİRİ: SEÇKİN SELVİ

♥ can
çağdaş

PAUL AUSTER
BAUMGARTNER

Can Çağdaş

Baumgartner, Paul Auster

İngilizce aslından çeviren: Seçkin Selvi

Baumgartner

İlk (bu çeviride kaynak alınan) baskı: Grove Press, 2023

© 2023, Paul Auster

© 2023, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Bu eserin Türkçe hakları Akcalı Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: 2023

3. basım: Mart 2024, İstanbul

Bu kitabın 3. baskısı 5 000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Didem Bayındır

Düzeltili: Aylin Samancı Elmasdağ

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

Sanat yönetmeni ve kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Baskı ve cilt: Vizyon Basımevi Kağıtçılık Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic. Ltd. Şti.

Beylikdüzü O.S.B Mah. Orkide Cad. No: 1/Z Beylikdüzü-İstanbul

Sertifika No: 52098

ISBN 978-975-07-6259-8

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza Giz, No: 9/25, Sarıyer / İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

PAUL AUSTER
BAUMGARTNER

ROMAN

İngilizce aslından çeviren

Seçkin Selvi

♥can

Paul Auster'in Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Ay Sarayı, 1991

Yalnızlığın Keşfi, 1991

Son Şeyler Ülkesinde, 1992

Şans Müziği, 1993

Kırmızı Defter, 1994

Leviathan, 1994

Yükseklik Korkusu, 1995

Duman - Surat Mosmor, 1998

Timbuktu, 1999

Cebi Delik, 1999

Köşeye Kısırmak, 2000

Yanılsamalar Kitabı, 2002

Kehanet Gecesi, 2004

Cam Kent, 2004

Hayaletler, 2004

Kilitli Oda, 2004

Brooklyn Çılgınlıkları, 2007

Yazı Odasında Yolculuklar, 2007

Duvar Yazısı, 2008

Karanlıktaki Adam, 2008

Lulu Köprüde, 2009

Görünmeyen, 2010

Sunset Park, 2011

Kış Günlüğü, 2012

Şimdi ve Burada (J.M. Coetzee ile birlikte), 2013

İç Dünyamdan Notlar, 2014

Babamın Tanrı Olduğunu Sandım (editör), 2015

4 3 2 1, 2017

PAUL AUSTER, 1947'de ABD'nin New Jersey eyaletinde, Newark'ta doğdu. Daha 12 yaşındayken, önemli bir çevirmen olan amcasının kitaplarını okuyarak edebiyata büyük bir ilgi duymaya başladı. Columbia Üniversitesi'nde Fransız, İngiliz ve İtalyan edebiyatı okuduktan sonra dört yıl kadar Fransa'da yaşadı, Fransız yazarlardan çeviriler yaptı. 20. yüzyıl Fransız şiiri üstüne önemli bir antoloji hazırladı. İlk kez 1987'de *New York Üçlemesi* adlı yapıtıyla büyük ilgi gördü. Daha sonra *Ay Sarayı*, *Kehanet Gecesi*, *Köşeye Kısırmak*, *Son Şeyler Ülkesinde*, *Leviathan*, *Şans Müziği*, *Timbaktu*, *Yanılsamalar Kitabı*, *Yükseklik Korkusu*, *Brooklyn Çılgınlıkları*, *Yazı Odasında Yolculuklar*, *Karanlıktaki Adam* ve *Sunset Park* romanları, *Yalnızlığın Keşfi* adlı anı-romanı, *Kırmızı Defter* adlı öykü kitabı ve *Kış Günlüğü* adlı anı kitabı birbirini izledi. Auster, New York, Brooklyn'de yaşıyor.

SEÇKİN SELVİ, Üsküdar Amerikan Koleji'ni bitirdikten sonra öğrenimini Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde sürdürdü. İlk çevirisini 1957'de *Sahne Z'*de oynanan William Saroyan'ın *Merhaba Dışarıdaki* adlı oyunuyla yaptı. Meslek yaşamını çevirmenlik, gazetecilik ve tiyatro eleştirmenliği dallarındaki paralel çalışmalarıyla yürüttü. 1971-1980 arasında *Tiyatro 70* dergisini, 1981-1982'de *Edebiyat 81* dergisini çıkardı ve genel yayın yönetmenliğini üstlendi. 1982-1993 döneminde *Günaydın* ve *Sabah* gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. 1986 yılından bu yana *Milliyet Sanat* dergisinde tiyatro eleştirileri

yazıyor. Müjdat Gezen Sanat Merkezi'nde beş yıl, Yeditepe Üniversitesi Tiyatro Bölümü'nde on yıl eleştiri dersi verdi. Tiyatro, felsefe ve edebiyat dallarında 180 yapıt çevirdi. Dünya Kitap Dergisi 2011 Yılın eviri Kitabı dl'n, evirmenlięinin 50. yılında evirmenler Derneęi Onur dl'n, eleştirmenliğinin 50. yılında Ankara Üniversitesi İletifim Fakültesi Onur dl'n ve I. Uluslararası Bodrum Tiyatro Festivali tarafından verilen Tiyatroya Katkı Onur dl'n aldı. Çevirmen ve editör olarak çalışmalarını sürdürüyor.

1

Baumgartner, ikinci katta, kimi zaman çalışma odam, düşünme odam, hücrem diye farklı adlar verdiği odadaki masasının başında oturuyor. Kierkegaard'ın takma isimleri hakkında yazdığı monografinin üçüncü bölümündeki bir cümlenin ortasında, cümleyi bitirmek için alıntı yapacağı kitabı dün gece yatmaya giderken alt katta, salonda bıraktığı aklına gelince elinde kalemle kalakalıyor. Kitabı almak için aşağıya inerken sabah onda kız kardeşini aramaya söz verdiğini anımsıyor ve saat ona yaklaştığı için kitabı almadan önce mutfağa gidip telefon etmeye karar veriyor. Ama mutfağa girerken keskin bir yanık kokusu duyarak olduğu yerde kalıyor. Bir şeyin yandığını fark edip ocağa yaklaşırken ocağın ön gözlerinden birinin açık kaldığını ve o kısık alevin üç saat önce kahvaltı için iki yumurta kaydattığı alüminyum tencerenin dibini kavurduğunu görüyor. Ocağı kapatıyor, sonra hiç düşünmeden, yani bir tutacak ya da mutfak bezi almadan kızgın yumurta tenceresini ocaktan alırken elini yakıyor. Acı acı haykırıyor. Bir anda tencereyi elinden fırlatıyor, tencere tuhaf bir tangırtyla yere çarpıyor; Baumgartner hâlâ duyduğu acı yüzünden çılglık çılgına musluğa koşuyor, soğuk suyu açıp sağ elini üç-dört dakika tenine serin serin değen suyun altına tutuyor.

Baumgartner yanan parmaklarının ve avucunun su toplamasını önlediği umuduyla ellerini kurulama beziyle yavaşça siliyor, bir an durup parmaklarını esnetiyor, bezle birkaç kez avucuna vuruyor, sonra mutfağa niçin geldiğini soruyor kendine. Kız kardeşini araması gerektiğini hatırlamasına fırsat kalmadan telefon çalıyor. Telefonu açıyor, kendini savunmaya hazır bir sesle alo diyor. Sonunda mutfağa niçin geldiğini anımsayıp telefondakinin huysuz kardeşi Naomi olduğunu düşünerek kendisine çıkışacağını, *hep yaptığın gibi* yine beni aramayı unuttun demesini beklerken, telefon eden kişi konuşmaya başlayınca Naomi değil, geciktiği için özür dileyen bir erkek sesi, hem de hiç tanıdık gelmeyen bir ses duyuluyor. Baumgartner adama gecikme derken neyi kastettiğini soruyor. Adam saat dokuzda sayacınızı okumaya gelecektim, diyor, unuttunuz mu? Baumgartner hatırlamıyor, ne son günlerde ne de son haftalarda elektrik şirketi görevlisinin saat dokuzda sayaç okumaya geleceğini düşündü; o yüzden adama üzülmemesini, sabahtan akşama kadar nasıl olsa evde olacağını söylüyor; ama genç, deneyimsiz ve kendini beğendirmeye çalıştığı anlaşılan elektrik şirketi görevlisi, neden geciktiğini şu anda anlatacak vakti olmadığını, ama *çok geçerli bir nedeni, elinde olmayan sebeplere bağlı* bir mazereti olduğunu ve olabildiğince çabuk geleceğini yinelemekte ısrar ediyor. Baumgartner, tamam öyleyse, geldiğinizde görüşürüz, diyor. Telefonu kapatıp, zonklamaya başlayan sağ eline bakıyor, ama parmaklarında da avucunda da su toplamadığını, derisinin soyulmadığını, sadece hafif bir kızarıklık olduğunu görüyor. Korktuğum kadar kötü değilmiş, böyle idare edebilirim diye düşünüyor ve kendisine ikinci biri gibi hitap ederek, Seni sersem herif, diyor, şansın varmış doğrusu.

Naomi'den *önce davranıp* onu araması gerektiği aklına geliyor, ama tam telefonu açıp numarayı çevireceği

sırada kapı çalınıyor. Baumgartner'ın ciğerlerinden uzun bir iç çekişi yükseliyor. Hâlâ elinde tuttuğu telefonu kapatıp sokak kapısına yollanıyor, mutfaktan çıkarken yanmış tencereyi tekmeleyerek kenara fırlatıyor.

Kapıyı açıp gelenin sık sık uğrayan UPS kuryesi Molly olduğunu görünce içi rahatlıyor, kadın zamanla görevlinin ötesinde bir yer edinmiş... nasıl bir yer? Tam olarak arkadaş denilemez, ama son beş yıldır haftada iki-üç kez geldiği için artık sadece tanış olmaktan çıkmış; işin doğrusu yaklaşık on yıl önce karısını yitirip yalnız kalan Baumgartner, soyadını bile bilmediği otuzlu yaşlarının ortasındaki bu kısa boylu tıknaz kadına gizliden gizliye tutuldu; çünkü karısı beyaz olduğu halde Molly siyah olmasına karşın, ona her bakışında ölen Anna'yı anımsatan bir şey var kadının gözlerinde. Her seferinde hiç aksamadan aynı şey oluyor, ama o şeyin tam olarak ne olduğunu tanımlayamıyor. Belki bir tür uyanıklık duygusu; ama ondan daha fazlası ya da belki *ışıldayan bir cıvıltı*, o da olmazsa *parlıtlı bir benliğin* gücü denilebilir; insan hayatiyetinin olanca zarafetiyle kişinin içinden dışarıya duygu ile düşüncenin birbirine kenetlenen karmaşık bir dans olarak taşması olabilir – bir anlamı varsa işte öyle bir şey, ama Anna'nın sahip olduğu o özelliği nasıl tanımlarsanız tanımlayın, Molly'de de aynı özellik var. Baumgartner o yüzden her gelişinde kadının yanında bir-iki dakika geçirebilmek için hiç gereksinmediği, hiç kapağını açmayacağı ve sonunda yerel halk kütüphanesine bağışlayacağı kitaplar ısmarlıyor boyuna.

Kadın bir nimet sunarcasına o ışıltılı tebessümüyle gülümseyerek, Günaydın Profesör, diyor. Size bir kitap daha geldi.

Kadın ambalaj kâğıdına sarılı ince paketi uzatırken, Baumgartner da ona gülümseyerek, Teşekkür ederim Molly, diyor. Bugün nasılsın bakalım?

Saat daha erken –şimdiden kesin bir şey söylene-
mez– ama görüldüğü kadarıyla olumlu özellikler olum-
suzlara ağır basıyor. Böyle harika bir günde insanın keyfi
kolayına kaçmaz.

İlkbaharın ilk güzel günü – yılın en iyi günü. Fırsat
varken tadını çıkaralım Molly. Yarın ne olacağı hiç bi-
linmez.

Doğru söze nedir, diye cevap veriyor Molly. Suç or-
taklığı içeren bir işveyle kısa bir kahkaha atıyor, sonra
Baumgartner'ın sohbeti uzatmak için zeki ya da eğlen-
celi bir cevap bulmasına fırsat kalmadan elini sallayarak
vedalaşıp kamyonetine dönüyor.

Bu da Baumgartner'ın Molly'de beğendiği şeylerden
biri. Kadın onun beceriksiz açıklamalarına, en nahif, en
aptalca sözlerine bile gülüyor.

Baumgartner mutfağa dönüyor, açılmamış kitap pa-
ketini masaya yakın köşedeki açılmamış kitap paketleri
istifinin üzerine koyuyor. İstif öylesine yükselmiş ki bu
bej ambalajlı paketlerden bir ya da iki tane daha gelirse
hepsi tepetaklak olacak gibi görünüyor. Baumgartner öğ-
leden sonra bir ara kitapları paketlerinden çıkarıp, arka
sundurmada halk kütüphanesine bağışlanacak kitapları
biriktirdiği birkaç kolideki boşluklara yerleştirmeyi kafa-
sına koyuyor. Evet, evet biliyorum, diyor kendi kendine,
Molly'nin geçen gelişinde de, ondan önceki gelişinde de
bunu yapmaya niyetlenmişim, ama bu sefer gerçekten
dediğimi yapacağım.

Saatine bakıyor, onu çeyrek geçtiğini görüyor. Za-
man ilerliyor, diye düşünüyor, ama yine de Naomi'nin
ağzını bozup hakaret etmesine fırsat verecek kadar geç
sayılmaz. Telefona uzanıyor, ahizeyi kaldıracağı anda o
beyaz şeytan yine çalıyor. Baumgartner yine kız kardeşi-
nin aradığını sanıyor ve yine yanılıyor.

Onun alo diye mırıldanmasına, alçak, titretilen bir ses
zar zor duyulan bir soruyla karşılık veriyor: *Mr. Baum-*

gartner? Bu öylesine genç ve öylesine sıkılarak konuşan birinin sesi olunca Baumgartner telaşlanıyor, sanki gövdesindeki her organ normalin iki katı hızla hareket eder gibi oluyor. Kim o? sorusuna *Rosita* yanıtı geliyor; işte o anda Baumgartner, ilk kez Anna'nın cenaze töreninden birkaç gün sonra evi temizlemeye gelen, ondan sonra da haftada iki kez gelip yerleri silen, halıları süpüren, çamaşırını yıkayan ve diğer ev işlerini yapan, böylece de dokuz buçuk yıldır Baumgartner'ı sersefil olmaktan kurtaran Mrs. Flores'in, o iyi, tutarlı, çoğunlukla sessiz sakin ve mesafeli kadının, inşaat işçisi kocası ve iki yetişkin oğlu, her yıl Cadılar Bayramı'nda şeker almak için eve gelen on iki yaşlarında, güzel ela gözlü Rosita adında bir kızı olan kadıncağızın başına bir şey geldiğini anlıyor.

Ne oldu Rosita? diye soruyor. Annene bir şey mi oldu?

Hayır, diyor Rosita, anneme değil, babama.

Kızın zapt etmeye çalıştığı gözyaşları boğuk hıçkırıklarla boşanınca Baumgartner birkaç dakika bekliyor; kızcağız kendini tutmak, kapıp koyuvermemek için zorlanırken kesik kesik soluyor ve titriyor. Baumgartner, Mrs. Flores'in kocasının başına her ne geldiyse onunla ilgilendiğini, ama temizliğe gelme günü olduğu için de haber vermek için okulu bahar tatilinde olan kızını görevlendirdiğini anlıyor.

Kızın solukları biraz düzeliş gözyaşları da biraz dinince Baumgartner ikinci sorusunu soruyor. Baumgartner, kızın annesinden, annesinin de başkasından duyup bölük pörçük anlattıklarını birleştirence, Mr. Flores'in bu sabah yeniden dekore edilen bir mutfakta çalıştığını, müşterinin bodrumunda elektrikli testereyle beşe-on santimlik keresteyi keserken, yani şimdiye kadar binlerce, hadi bilemedin yüzlerce kez yaptığı bir işi yaparken sağ elinin iki parmağını dibinden kestiğini anlıyor.

Kopan iki parmağın yerdeki talaş yığının üzerine düşüşü gözlerinin önüne geliyor. Parmakların koptuğu derisi sıyrılmış elden akan kanları görüyor. Mr. Flores'in çığlığını duyuyor.

Sonunda, Merak etme Rosita, diyor. Çok korkunç geldiğini biliyorum, ama doktorlar onu iyi ederler. Babanın parmaklarını yerine takacaklar ve sonbaharda sen okula gideceğin zaman baban tamamen iyileşmiş olacak.

Sahi mi?

Tabii sahi. Sözüm söz.

Kız evde yalnız olduğu ve annesi hastaneye koştuğundan beri müthiş paniğe kapıldığı için Baumgartner onunla bir on dakika daha konuşup yatıştırmaya çalışıyor. Konuşmanın sonlarına doğru kızdan hafifçe gülmeye benzer bir tepki alabiliyor ve telefonu kapattıktan sonra o gülüş kırıntısı aklından çıkmıyor, çünkü o gün başardığı tek önemli şeyin o olacağından neredeyse emin.

Ne var ki, olay onu da sarsıyor. Bir sandalye çekip oturuyor, bir kahve fincanından kalma halka biçimindeki siyah lekeye gözlerini dikerek olanları kafasında canlandırıyor. Kırk sekiz yaşındaki deneyimli marangoz ustası Angel Flores, yıllardır defalarca başarıyla yaptığı işini yaparken, bir anda nedendir bilinmez eli kayıveriyor, bir anlık dikkatsizlik sonucunda kendini sakatlıyor. Neden? Dikkat edilirse basit, edilmezse tehlikeli olan işini yaparken dikkatini dağıtıp aklını çelen neydi? Tam o anda bir başka marangoz merdivenden indi de, ona mı bakmıştı acaba? Beklenmedik bir şey mi düşmüştü aklına? Burnuna bir sinek mi konmuştu? Bir anda midesine bir sancı mı saplanmıştı? Bir gece önce içkiyi fazla mı kaçırmıştı, yoksa evden çıkmadan önce karısıyla kavga mı etmişti ya da... kendisi yanan tencereyi tutup elini yaktığı aynı anda Mr. Flores'in de parmaklarını kesmiş olabileceği aklına geliyor. Birinin şanssızlığı daha büyük olsa bile iki-

si de başlarına gelenden kendileri sorumlu, yine de her iki olayda–

Kapının çalınması Baumgartner'ın düşüncelerini yarıda kesiyor. Sandalyeden ağır ağır kalkıp sokak kapısına yürürken, Bok canına, diyor. İnsanın düşünmesine bile fırsat vermiyorlar.

Kapıyı açınca, karşısında yirmili yaşlarının sonunda ya da otuzların başında, uzun boylu, irikıyım, sol cebinde elektrik şirketinin PSE&G logolu lacivert gömleğiyle dikilen sayaç okuma görevlisini buluyor; logonun hemen altında gömleği giyenin adı cart sarı iplikle işlenmiş: Ed. Baumgartner'ın gördüğü kadarıyla Ed'in gözlerindeki ifade hem umudu hem huzursuzluğu yansıtıyor. Baumgartner bunun tuhaf bir birleşim olduğunu düşünürken Ed iğreti bir gülümsemeyle selam verince, daha da tuhaf bir etki yapıyor – sayaç okuyucusu sanki kapının suratına kapatılmasını beklermiş gibi görünüyor. Baumgartner adamı yatıştırmak için içeriye buyur ediyor.

Teşekkür ederim Mr. Boom Garden, diyor adam eşiği geçerken. Eksik olmayın.

Adının yanlış söylenmesine bozulmak yerine gülererek karşılayan Baumgartner, Birbirimize neden adımızla hitap etmiyoruz? diyor. Ben seninkini biliyorum –Ed– sen de neden *mister* sözcüğünü bırakıp doğrudan Sy demiyorsun?

Sigh¹ mı? diyor Ed. Bu ne biçim ad?

İçini çekmek gibi değil – sadece Sy, S-Y. Doğduğumda annemle babamın taktığı o gülünç Seymour'un kısaltılmışı. Doğrusu Sy da bir halta benzemiyor, ama en azından Seymour'dan iyidir.

Demek siz de? diyor sayaç okuyucu.

1. (İng.) *Sigh* içini çekmek, göğüs geçirmek. “Sy” gibi bu sözcük de “say” diye okunur. (Ç.N.)

Siz de ne demek? diye soruyor Baumgartner.
Siz de benim gibi adınızı sevmiyorsunuz demek.
Ed'in ne kusuru var?
Onun kusuru yok. Beni rahatsız eden, soyadım.
Ya? Neymiş bakalım?
Papadopoulos.

Onda da bir kusur yok. Çok güzel bir Yunan adı.
Yunanistan'da yaşayan birisi için öyle olabilir. Ama Amerika'da alay konusu oluyor. Okuldayken arkadaşlarım alay ederdi, birkaç yıl önce de beyzbol maçında top atıcı olarak adım hoparlörden okununca bütün tribün kahkahayı bastı. Bu insana ister istemez – nasıl derler. Kompleks veriyor.

Soyadın seni bu kadar rahatsız ediyorsa neden değiştirmiyorsun?

Yapamam. Babamın kalbi kırılır.

Baumgartner'in canı sıkılmaya başlıyor. Bu dolambaçlı ve ilgisiz konuşmayı bir an önce durdurmazsa, Ed Papadopoulos az sonra babasının yaşamöyküsünü anlatmaya ya da kendisinin alt beyzbol liglerindeki iniş çıkışlı serüvenini sayıp dökmeye başlayacak; o yüzden Seymour'un kısaltılmışı Sy birden konuyu değiştirerek Ed'e bodrumdaki sayaca bakmak ister mi diye soruyor. İşte o zaman öğreniyor ki, bugün delikanlının işe ilk başladığı gün ve alt kattaki sayaç da Public Service Electric & Gas Company'nin¹ yetkili görevlisi olarak ilk okuyacağı sayaç olacak; bu da onun randevuya neden tam saatinde gelemediğini açıklıyor – kendi hatasından dolayı değil inanın, meğer bir grup kıdemli sayaç görevlisi ona şaka olsun diye –hem de işteki ilk gününde!– kamyonetinin benzin deposunu boşaltıp ancak yarım mil yol yapacak kadar yakıt

1. New Jersey merkezli enerji dağıtım şirketi Public Service'e bağlı Elektrik& Gaz Şirketi. (Ç.N.)

bırakmışlar; tabii kamyonet de trafiğin en yoğun olduğu saatte yolda kalmış ve o utanç verici gecikmeye neden olmuş. Ed özür diliyor, Baumgartner'ı beklettiği için kusuruna bakmamasını rica ediyor. Yola çıkmadan önce yakıt göstergesine bakmayı akıl etse, zamanında gelebileceğini, ama sırf işin acemisi olduğu için şeften azar işitsin diye yapılan o tatsız şakanın kurbanı olduğunu anlatıyor. Bugünkü yanlış bir daha tekrarlanırsa gözetim altında tutulacaktı. İki yanlış daha yaparsa kovulabilirdi.

Baumgartner artık çığlık atacak hale geliyor. Bu iri-kıyım, çenesi düşük herif de nereden çıktı ve bu ardı arkası gelmeyen gevezelik nasıl durdurulabilir? diye düşünüyor. Ne var ki, gitgide sinirlenmesine karşın bu iyi kalpli, saf hödüğe sempati duymaktan da kendini alamıyor; bu yüzden ciğerlerini zorlayarak avazı çıktığı kadar haykırmak yerine neredeyse duyulmayacak kadar usulca iç çekiyor ve bodruma açılan kapıya gidiyor.

Sayaç orada, arka duvarın sağ tarafında, diyor; ama bodrumun ışığını yakmak için düğmeyi çevirince elektrik yanmıyor, aşağı kat karanlık kalıyor. Tıpkı az önce küçük Rosita'nın telefonda kendini tutmaya çalıştığı gibi Baumgartner da öfkesine hâkim olmaya çalışarak, Bok canına, diyor. Herhalde ampul yanmış.

Ed, Hiç sorun değil, diyor. Bende el feneri var. Bilirsiniz ya, demirbaş aletimiz.

İyi. Sayacı bulacağından eminim.

Belki bulabilirim, belki de bulamam. Yerini göstermek için benimle aşağıya iner misiniz? Bir gösterseniz yeter, daha fazla zamanınızı almam.

Baumgartner, Ed Papadopoulos'un karanlıktan korktuğunu ya da karanlık bodrumlardan, özellikle de kirişlerden örümcek ağlarının sarktığı, yerde koca koca böceklerin gezindiği ve sayaca varıncaya kadar Tanrı bilir kaç şeyin ayağa dolanacağı böyle eski evlerin bodrumun-

dan korktuğunu düşünüyor; o yüzden de son basamağa ayağını bastığı anda Naomi'nin telefon edeceğinden emin olduğu halde, gönülsüzce de olsa, Ed'in önüne düşüp yol göstermeye razı oluyor.

Bodruma inen merdivenler sallanıyor, onarılması gerek; Baumgartner merdiveni onarmak için yıllardır kendi kendine içtenlikle söz vermiş olsa da bir türlü eli değmiyor; çünkü ancak bodruma inmesi gerektiğinde merdivenin durumunu görüyor, ama yukarı çıktığı anda da unutup gidiyor. Şimdi merdiveni aydınlatacak tavan lambası olmadığı için sadece arkasından gelen Ed'in el fenerinin ışığında aşağı inerken Baumgartner kıymık kıymık olmuş tahta tırabzana tutunuyor, ama eli değer değmez iğne gibi binlerce sivri kıymık zaten yanık olan avucuna ve parmaklarına batıyor – eli yeniden yanmış gibi oluyor. Hemen elini çekiyor, ama sol tarafta tırabzan olmadığı için tutunabileceği hiçbir şey yok; yine de bu evde onca yıl yaşadktan sonra merdiveni avucunun içi gibi bildiğinden bir alt basamağa doğru adımını atıyor, ama bir-iki santim farkla ayağı boşa çıkınca karanlıkta dengesini kaybediyor ve merdivenin dibine kadar yuvarlanıyor; önce bir dirseğini, ardından öteki dirseğini yere vuruyor, sonra sağ dizi şiddetle çimento zemine çarpıyor.

O sabah ikinci kez acıyla çığlık atıyor.

İki büklüm olmuş gövdesi nemli zeminde kıvranırken, attığı çığlık uzun bir spazm halinde devam eden inlemeye dönüşüyor. Kollarının bacaklarının hareket edip etmediğini bilmiyor, ama bilincinin hâlâ açık olduğunun farkında, çünkü kafasında kopuk kopuk düşünceler cirit atıyor; bu düşünceler gerçek düşünce sayılmayacak kadar belirsiz ve anlaşılmaz olsa da Baumgartner onları henüz-olmamış-fikir ya da hiç-olmamış-fikir diye sınıflandıracak; dirseklerini ve sağ dizini zonklatan ağrının dışında başı hiç acımıyor, demek ki düşerken kafasını ciddi yara

alacak biçimde çarpmamış, bu da demek oluyor ki bütün olup bitene karşın atlattığı kaza onu tutkal fabrikasına¹ layık, sızlanan, salyasını tutamayan, saçmalayan budala bir zevzeğe dönüştürmeyecek. Ama bir an sonra Ed tepesine dikilip el fenerini suratına tutunca, Baumgartner feneri başka tarafa tutmasını söyleyecek sözcükleri kafasında toparlayamıyor, konuşmak yerine sağ eliyle gözlerini örterek uzun uzun inliyor. Düşüncelerini dile getirememek onu rahatsız ediyor, hatta korkutuyor. Eğer başka bir nedeni yoksa, eğer beyni kalıcı bir zarar görmemişse, kafası hâlâ karışık, hâlâ doğru dürüst çalışmıyor demektir, belki de geçici olarak beynini uyuşturan şey başı dışındaki bütün organlarını sızlatan acıdır, özellikle de gözlerini örtmek için bu sabah yanan ve halâ ağrıyan elini kaldırdığında alev almış gibi sızlayan sağ dirseğidir; bunun nedeni de şimdi hatırlamasa bile hiç kuşkusuz çimento zeminine çarptığı anda elini uzatmış olmasıdır.

Vay anasını, diyor Ed. İyi misiniz?

Baumgartner uzun bir duraksamadan sonra ağzından birkaç sözcük çıkarmayı beceriyor. Söylemesi zor, diyor. Konuşma yetisini yitirmedeğini öğrenmek sevdirse de, duyduğu acı sevincini göstermesine izin vermeyecek kadar büyük. En azından ölmedim, diye sürdürüyor sözünü. Bunun için söylenecek bir şeyler olmalı herhalde.

Olmalı tabii, diye yanıtıyor sayaç görevlisi, bunun için her şey söylenebilir. Ama Sy, önce nerenizin acıdığını söyleyin.

Baumgartner bedeninin darbe alıp sızlayan yerlerini gösterirken, Ed profesyonel bir spor eğitimci edasıyla çarpmış, ezilmiş her bir kasın, tendonun, kemiğin ne ka-

1. (İng.) Yaşlı ve hasta atların uyutulup kemiklerinin tutkal haline getirildiği yer demek olan bu ibare, işi bitmiş, toprağa bakan anlamında deyim olarak kullanılır. (Ç.N.)

dar zarar gördüğünü dikkatle inceliyor; hepsini kontrol ettikten sonra kendisinin yardımıyla yerden kalkıp merdivenden çıkacak kadar gücü olup olmadığını soruyor Baumgartner'a.

Hele bir deneyelim, diyor Baumgartner. Beceremezsem, gücüm var mı yok mu, anlarız.

Böylece Ed Papadopoulos, yani eve gireli daha on dakika bile olmayan bu yabancı, el fenerini sol elinde tutup yaşlı adamı sağ eliyle yerden kaldırıyor, sonra sağ koluyla Baumgartner'ın kaburgalarına ve beline sımsıkı sarılarak onu dar ve çürük merdivenden yukarıya çıkarmak gibi zorlu bir işe girişiyor. Baumgartner, sızlayan yerlerinin içinde en çok acıyanın dizi olduğunu anlıyor; bu öyle bir acı ki ayakta durmak bile avaz avaz haykırtacak, kırk tane iş makinesinin homurtusuna, gürültüsüne taş çıkaran çığlıklar attıracak gibi; Baumgartner yine de Ed'in gönüllü desteğine ve güçlü kuvvetli koluna duyduğu şükranla elinden geldiğince dayanmaya, şikâyet etmemeye, zonklamalara ve haykırma dürtüsüne direnerek ses çıkarmamaya, sabretmeye kararlı. O yüzden Ed dört yıl önce kendi dizinin başına gelenleri, menisküsü yırtılınca sezonun büyük bölümünde takım dışında kaldığını anlatmaya başlayınca, Baumgartner arada bir homurdanma dışında ses çıkarmıyor; hatta Ed sakatlığı geçtikten sonra dizkapağını kıvramadığını, bu arada su ısıtıcısının da bozulduğunu ve buraya kadarmış arkadaş, seni tanıdığıma memnun oldum diye beyzbola ve ısıtıcıya veda ettiğini açıklarken de Baumgartner merdiveni çıkıncaya kadar geçen dört dakika boyunca eski beyzbolcunun yıkılan hayalleri ve içilemeyen kahveleri hakkındaki uzadıkça uzayan hikâyesine katlanıyor; Ed'e içerlemiyor, aslında sayaç görevlisinin anlattıkları tatsız olsa da onu dinlerken kendi ağrısını sızısını unutturduğu için Baumgartner'ı rahatlatıyor.

Baumgartner merdiveni çıktıktan sonra da Ed'e yaslanmaya devam ederek sendeleye sendeleye salona gidiyor; koruyucusu onu kanepeye yatırıyor, başının altına iki tane işlemeli yastık koyuyor. Dizinin üstüne buz koyalım, diyor ve Baumgartner'in buzdolabındaki buzluğun bozuk olduğunu söylemesine fırsat kalmadan odadan çıkıyor. Baumgartner dondurucunun kapısının açıldığını ve sonra kapandığını duyuyor. Birkaç saniye sonra Ed şaşkın ve hayal kırıklığına uğramış bir halde geliyor. Noel Baba'nın olmadığını yeni keşfetmiş bir çocuğun ya da aradığı Tanrı'nın olmadığını yeni keşfetmiş bir yetişkinin veya artık yarın olmayacağını yeni keşfetmiş ölüm döşeğindeki bir adamın umutsuz ses tonuyla, Buz yok, diyor.

Sıkma canını, diye cevap veriyor Baumgartner, ben toparlarım kendimi.

Orasını bilemiyorum, diye sözünü sürdüren sayaç görevlisi, Berbat görünüyorsun Sy, diyor. Saçın başın dağılmış, pantolonun lekelenmiş. Belki hastaneye gidip röntgen çektirsek iyi olur. Bir yerinin kırılmadığından emin olmak için.

Unut gitsin, diyor Baumgartner. Hastane yok, röntgen yok. Tek ihtiyacım biraz dinlenip kendimi toparlamak. Çok geçmeden bir şeyim kalmaz, ayağa kalkarım.

Kafasında ufak, görünmez çarklar dönmeye başlayan Ed, hastasını dikkatle süzerek, Peki, nasıl istersen, diyor. Hiç olmazsa sana bir bardak su getireyim, olur mu?

Teşekkür ederim. Bir bardak su gerçekten makbule geçer.

Bir buçuk dakika sonra Baumgartner suyunu içerken Ed birden yere oturuyor ve suratını neredeyse Baumgartner'in yüzüne degecek kadar uzatıyor. Söyle bakalım Sy, hangi yıldayız?

Baumgartner'in yudumladığı su ağzında kalıyor bir an, sonra suyu yutup konuşuyor: Bu ne biçim soru?

Neden bazı anıları hatırlar, bazılarını unuturuz?

Baumgartner, sevgili eşi Anna'nın ölümü sonrasında büyük üzüntü yaşayan yetmiş bir yaşındaki felsefe profesörü Baumgartner'in emekliliğe ve dünyadan elini eteğini çekmeye hazırlanışını konu ediyor.

Roman, Baumgartner ile Anna'nın 1968'deki parasız öğrencilik yıllarında New York'ta bir yandan çalışarak diğer yandan yazarak geçirdikleri günlerin anılarıyla başlıyor, sonraki kırk yılı aşkın sürede yaşadıkları mutlu evliliklerini anlatıyor ve geriye dönüşlerle Baumgartner'in Newark'taki ilköğrenlik günlerini ve kökenlerini tanıtarak dolambaçlı bir şekilde hafıza ve anı sarmalları arasında ilerliyor.

Paul Auster'in sıradan bir yaşamın en küçük, en geçici anlarındaki güzelliğe dair keskin bakışını yansıtan ve birçok yaşamı yakalayan *Baumgartner*, yazarın son başyapıtı.

#amerikanedebiyatı #hafıza #ilköğrenlik #evlilik #dalga #kökenler #ölüm #yaşlılık

 can

can.yayinlari.com | f | s | X can.yayinlari

roman

9 789750 762598